

มนตรา อาเซียน

เปิดประตูสู่การเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน
จากประสบการณ์สองทศวรรษสัญจร

ธีรภาพ โลหิตกุล

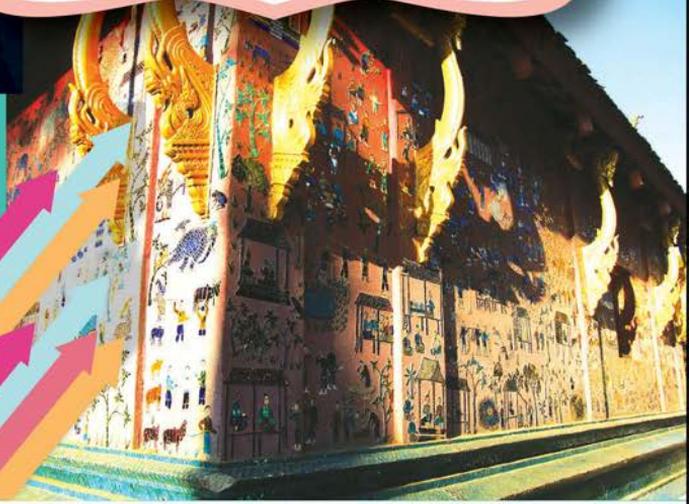
นักเขียนรางวัลศรีบูรพา ปี ๒๕๕๖

• ๘ มรดกโลก

นครวัด-นครธม หลวงพระบาง พราหมณ์
บรมพุทโธ บาหลี ปราสาทวัดพู ออยอัน เอ

• มหาบุษบาตานสำคัญแห่งอาเซียน
ชเวดากอง

- พระธาตุอินทร์แขวน
- พระธาตุหลวงเวียงจันทน์
- พระมหาชัยมุข
- เจดีย์เทียนหมู่
- สุสานจักรพรรดิเอ๋ ซล

มนตรา อาเซียน

๘ มรดกโลก

นครวัด-นครธม หลวงพระบาง

พราหมณ์ บรมพุทโธ บาหลี ปราสาทวัดพู ฮอยอัน เว้

และมหาบุชาสถานสำคัญแห่งอาเซียน

ชเวดากอง พระธาตุอินทร์แขวน พระธาตุหลวงเวียงจันทน์

พระมหาเมฆมณี เจดีย์เทียนหมุ่ สุสานจักรพรรดิเว้ ฯลฯ

ธีรภาพ โลหิตกุล

มนตราอาเซียน • ธีรภาพ โลหิตกุล
พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, มีนาคม ๒๕๕๖
ราคา ๒๔๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ธีรภาพ โลหิตกุล. มนตราอาเซียน. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๖. ๓๒๘ หน้า. ภาพประกอบ.

๑. แหล่งท่องเที่ยว--โบราณสถาน--กลุ่มอาเซียน--การแนะนำ I. ชื่อเรื่อง

910.59

ISBN 978 - 974 - 02 - 1105 - 1

ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคะนาท, สุพจน์ แจ่มเจริญ, สุชาติ ศรีสุวรรณ, จุฬาลักษณ์ ภูเกิด,
ปิยชนน สุทวีทรัพย์, ไพรัตน์ พงศ์พานิชย์, ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์, นงนุช สิงหนาดชะ

ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : กิตติวรรณ เทิงวิเศษ • รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์
บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุนปาน • หัวหน้ากองบรรณาธิการ : สุภชัย สุชาติสุวรรณ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : เตือนใจ นิลรัตน์ • พิสูจน์อักษร : บุญพา มีชนะ
คอมพิวต์กราฟิก : อรอนงค์ อินทรอุดม • ออกแบบปก : เจตน์ โนห์ล่า
ศิลปกรรม : ศศิธร แสงสรศรี • ประชาสัมพันธ์ : ชัชญา สฤณา

สำนักพิมพ์มติชน | www.matchonbook.com

บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๔-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕ โทรสาร ๐-๒๕๕๔-๕๔๘๘
แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๔-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๐๐-๒๔๐๒
พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด ๒๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุขาประชาสรรค์ ๒ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
นนทบุรี ๑๑๑๒๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๔-๒๑๓๓, ๐-๒๕๕๒-๐๕๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๕๒-๐๕๙๗
จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาณิเวศน์ ๑
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๔-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๕๓ โทรสาร ๐-๒๕๕๑-๙๐๑๒
Matchon Publishing House a division of Matchon Public Co.,Ltd.
12 Tethsabannaruean Rd, Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
เพื่อปกป้องธรรมชาติ ลดภาวะโลกร้อน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้อ่าน

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๖
คำนำผู้เขียน	๘
๑. ลุ่มน้ำอิระวดี เมียนมาร์ (พม่า)	๑๕
ฟ้าลุ่มอิระวดี ๒๐ ปีแห่งความทรงจำ	๑๗
เจ็ดสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สุดจิตศรัทธา พม่า-มอญ	๒๔
พุกาม : คบเพลิงส่องเกียรติยศพม่า	๕๑
แสนเสียดาย...ปราสาทเทพนิยายแห่งมณฑลทะเลย์	๖๐
อินเลธารา แขวงกรीलลาในใจฉัน	๖๖
หอมอดีตที่เชียงใหม่	๘๑
พระราชไมตรีข้ามขอบฟ้า จากเจ้าพระยา สู่อิระวดี	๙๔

2. ลุ่มทะเลสาบเขมร กัมพูชา

๑๐๕

๖๐ ปี See Angkor and Die

แม่น้ำตายไม่ปรารมภ์ ถ้าได้ชม ‘อังกอร์’
 เคล็ดลับสัญจร ๙๐๐ ปี มหาศิลานคร
 ปณิธานชั้วรมันัน คือหนทางชั้วรธรรม
 พินาย-พนมรุ้ง บนเส้นทางชั้วรมันัน
 ดนเลสาบ : มหัทศวรรษทะเลชะแมร์

๑๐๗

๑๑๗

๑๒๖

๑๓๒

๑๔๓

3. ลุ่มนทีสีทันดร ลาว

๑๕๙

สักก่ปีที่คิดถึง...หลวงพระบางยังม่วนซื่น

๑๖๑

โขงนทีคีตกาล สานไยรัก พญานาค-ปากซัน-บึงกาฬ

๑๗๑

มหัทศวรรษลำโขง มหานทีสีทันดร

๑๘๙

มองลาวด้วยแว่น...ใจเขา ใจเรา

๒๐๑

ช่วย ‘ลาว’ เคารพประเพณีการตักบาตร

๒๐๖

4. ลุ่มน้ำหอม เวียดนาม

เว้-ตานัง-ฮอยอัน ภาพฝันวันสันติภาพเยือน

๖๐ ปี เตียนเบียนฟู : สงครามและความทรงจำ

ตามรอยโฮจิมินห์ กรุ่นกลิ่นมะเฟืองหวานที่บ้านนาจอก

๒๑๓

๒๑๕

๒๓๓

๒๔๐

5. ลุ่มทะเลใต้ อินโดนีเซีย

หยุดเวลาไว้...บาหลี่ หยดน้ำอมฤตในห้วงนทีลี้ก

บาหลี่ นฤมิตรกรรมแห่งรักและศรัทธา

บุชาเทพสุรัสวดี บนเกาะแห่งจินตนาการ-บาหลี่

สูงสุดคืนสู่สามัญ ไอ้ สวรรค์...บรมพุทโธ

พราหมณ์...สรวงสวรรค์บนโลกมนุษย์

๒๕๙

๒๖๑

๒๗๓

๒๙๓

๓๐๙

๓๑๘

เกี่ยวกับผู้เขียน

๓๒๗

คำนำ สำนักพิมพ์

“ไม่ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีและเข็มนาฬิกาสักเพียงใด แต่รากของสังคมผสมผสาน และจิตวิญญาณแห่งพหุวัฒนธรรมที่ยังลึก ทำให้อาเซียนยังทรงเสน่ห์ ดั่งมีมนตรามัดตรึงใจผู้ไปเยือนไม่เสื่อมคลาย และการเรียนรู้ท่ามกลางการเดินทาง ช่วยเปิดประตูใจให้ยอมรับความแตกต่างของชาวอาเซียน...”

หนังสือ **มนตราอาเซียน** ถือกำเนิดขึ้นมาจากความต้องการเป็นหน้าต่างบานหนึ่งในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการเรียนรู้ในความต่างของเราชาวอาเซียน ให้รอบด้าน ลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อเป้าหมายหรือหัวใจสำคัญของการสถาปนา “ประชาคมอาเซียน” คือการมุ่งมั่นสู่ความเป็นเอกภาพบนความแตกต่างและหลากหลายของกลุ่มสมาชิกทั้ง ๑๐ ประเทศ ซึ่งคาดหวังกันว่าจะเกิดความร่วมมืออย่างเป็นทางการในปี ๒๕๕๘

ธีรภาพ โลหิตกุล ผู้คร่ำหวอดอยู่ในแวดวงการผลิตสื่อสารคดีอาทิ หนังสือ รายการวิทยุ-โทรทัศน์ รวมถึงการเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่เยาวชนและผู้สนใจการผลิตงานสารคดีคุณภาพ เพื่อทำหน้าที่

กระจกสะท้อนสังคมและความเป็นไปของโลกมาตลอดระยะเวลา ๒๐ กว่าปี โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ที่เป็นแหล่งอารยธรรมตะวันออกมาหลายพันปี และปัจจุบันมี “มรดกโลก” (ที่ประกาศโดยองค์การยูเนสโก) ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตกทอดสู่ลูกหลานยุคปัจจุบันมากถึง ๓๓ แห่ง ใน ๗ ประเทศ (ยกเว้น บรูไน พม่า และสิงคโปร์)

จากการคัดสรรกลิ่นกรองบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่จากสื่อต่างๆ ผู้เขียนได้เลือกที่จะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและเมืองสำคัญในลาว กัมพูชา เมียนมาร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย ซึ่งเป็น ๕ ประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยกล่าวถึง “๘ แหล่งมรดกโลก” ได้แก่ นครวัด-นครธม หลวงพระบาง พราหมณ์ บรมพุทโธ บาหลี ปราสาทวัดพู ฮอยอัน และเว้ นอกจากนี้กล่าวถึงเมืองอีกหลายแห่งที่สะท้อนถึงพลังศรัทธาต่อศาสนาทั้งพุทธและฮินดูผ่าน “มหาบูชาสถานสำคัญแห่งอาเซียน” อาทิ มหาเจดีย์ชเวดากอง พระธาตุอินทร์แขวน พระธาตุหลวงเวียงจันทน์ พระมหาชัยมุนี เจดีย์เทียนหมุ่ สุสานจักรพรรดิเว้ ฯลฯ

และด้วยสำนักพิมพ์มติชนก็ตระหนักเช่นเดียวกันว่า...“ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) มีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่า AEC หรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าการที่ชาวอาเซียนเดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ก็คือการไปเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมของกันและกัน” นั่นเอง

สำนักพิมพ์มติชน

คำนำ ผู้เขียน

ในห้วงเดือนแห่งความรัก - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ผมร่วมแสดงความยินดีกับความรักที่สร้างสรรค์ของคุณไก่อ-มีสุข แจ่มมีสุข กับ คุณคิม-พงศกร ดิลกชัยพัฒน์ และแสดงความชื่นชมที่คู่รักคนดังคู่นี้ประกาศเดินทางไปฮันนีมูนที่ประเทศลาวเป็นเวลา ๑ สัปดาห์

ที่ผ่านมา ในฐานะพิธีกรรายการโทรทัศน์ที่มีเรตติ้งสูง คุณไก่อมี บทบาทส่งเสริมให้คนไทยเที่ยวเมืองไทยมากมายหลายถึงในวันนี้เมื่อ “ประชาคมอาเซียน” กำลังจะเกิด คุณไก่อมีก็เป็นแบบอย่างของการเปิดพรมแดนอุษาคเนย์หรืออาเซียน ด้วยการไปฮันนีมูนในประเทศเพื่อนบ้าน

หนุนส่งกระบวนการสร้าง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” (ASCC) ซึ่งมีความสำคัญไม่ด้อยไปกว่า AEC หรือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ด้วยเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การที่ชาวอาเซียนเดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ก็คือการไปเรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมของกันและกัน

อันถือเป็นขั้นตอนการเตรียมพร้อมสู่ “ประชาคมอาเซียน” ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะคนที่ไม่รู้จักนิสัยใจคอกัน จะมาเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน...ได้อย่างไร?

ในฐานะสื่อมวลชนสายงานสารคดี ผมมีโอกาสไปสัมผัสวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมในประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มอินโดจีนคือ เวียดนาม ลาว กัมพูชา เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๓ ตามมาด้วยพม่า ในปี ๒๕๓๖ และมาเลเซีย อินโดนีเซีย ในปี ๒๕๓๘ ซึ่งช่วงเวลานั้นหลายประเทศที่กำลังมาเฟื่องฟูจากภาวะสงคราม บางประเทศ (อย่างกัมพูชา) ยังมีการสู้รบ ชนิดที่ระหว่งการถ่ายทำสารคดี บางทีเรามีเสียงปืนใหญ่ดังซบกล่อมในระยะ ๑๐-๒๐ กิโลเมตร

ผลงานสารคดีในช่วงนั้น ทั้งที่เป็นสารคดีโทรทัศน์ อย่างรายการ “โลกสลบสี” ชุด *เวียดนาม อาณาจักรล้านช้าง นครวัด นครธม* และที่เป็นหนังสือสารคดีสัญจรอย่าง *ท่องแดนเจดีย์ไพร ในพุกามประเทศ* *ชินจ่าวเวียดนาม ชายชรา กับ บ่วง กับ และ คำสาป แห่ง นครวัด นครธม* ฯลฯ

ส่วนใหญ่เป็นภาพสะท้อนอาการตื่นตะลึงของคนที่ไม่รู้จักเพื่อนบ้านของตนเอง และแทบไม่เชื่อว่า ดินแดนที่มีการสู้รบกันดุเดือดเลือดพล่านอย่างอินโดจีนจะเต็มไปด้วยร่องรอยอารยธรรมโบราณอันชวนอึ้ง อย่างมหาปราสาทนครวัด เปี่ยมด้วยสีสันวัฒนธรรมทรงเสน่ห์อย่างเว้ หลวงพระบาง และดาราดาษด้วยหมู่เจดีย์จากแรงศรัทธามหาศาลนับพันๆ องค์อย่างพุกาม

ทว่า เสร็จสิ้นงานสารคดีแล้ว การเดินทางของผมยังไม่จบ เมื่อมีผู้ใฝ่ใจในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมชักชวนให้ผมร่วมเดินทางไปถ่ายทอดประสบการณ์ และเสริมเติมข้อมูลความรู้เชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดี คติชนวิทยา ฯลฯ ในทริปการเดินทางท่องเที่ยวประเทศ

เพื่อนบ้าน ซึ่งมีบริษัททัวร์หลายแห่งจัดขึ้นมา บางแห่งมีการรวมกลุ่มกันเป็น “ชมรมท่องเที่ยวภาคเนย์” ที่มุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อนบ้านอาเซียน หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้คำขวัญ “ความรู้คู่ความรื่นรมย์ ชวนชมมากกว่าชวนช้อป”

จวบจนวันนี้ ผมยังมีโอกาสเดินทางเข้า-ออกประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนเป็นระยะๆ ทั้งในฐานะนักเขียนสารคดีอิสระ และวิทยากรผู้ให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ก็ด้วย “อารมณ์” ที่แตกต่างจากการไปในยุคแรก

ในเมื่อสงครามอินโดจีนที่ยืดเยื้อยาวนาน ถึงกาลต้องปิดฉากพม่าที่เก็บตัวเป็น “ฤษีแห่งเอเชีย ได้รับเงาเผด็จการทหาร” นานนับกึ่งศตวรรษ กำลังก้าวสู่วิถีทางประชาธิปไตย การสัญจรสู่นครวัด จากยุคปี ๒๕๓๓ ที่ต้องใช้เวลาเดินทางโดยเครื่องบิน ๒ วันเต็มๆ (กรุงเทพฯ-เวียงจันทน์-พนมเปญ-เสียมเรียบ-นครวัด) บัดนี้ เหลือระยะเวลาการบินจากกรุงเทพฯ (สุวรรณภูมิ) สู่เสียมเรียบ เพียง ๔๐ นาที ที่สำคัญ “อาเซียน” ที่เคยต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างอยู่ กำลังจะหลอมรวมเป็นครอบครัวเดียวกัน ในนาม “ประชาคมอาเซียน” ในอนาคตอันใกล้

ที่ว่า กาลเวลาเปลี่ยน บ้านเมืองเปลี่ยน ความคิดเปลี่ยน...

ผมจึงมีโอกาสดำเนินการสัมพัทธ์ความเปลี่ยนแปลงในประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะๆ และนำประเด็นความเปลี่ยนแปลงมานำเสนอเป็นบทความ สารคดี ดีพิมพ์ในนิตยสาร และหนังสือพิมพ์หลายฉบับ อาทิ นิตยสาร *Travel Guide* หนังสือพิมพ์ *คม-ชัด-ลึก* และ *กรุงเทพธุรกิจ* (วันเสาร์-อาทิตย์) ตลอดจนนำเสนอเป็นรายงานพิเศษ ในรายการวิทยุภาคเนย์ ทางคลื่นความคิด Fm 96.5 อสมท. ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๔.๓๐-๑๖.๐๐ น.

ครั้งเมื่อเกิดโครงการคัดสรรบทความสารคดีที่กระจัดกระจายในหลายสื่อดังกล่าวมารวมเป็นเล่มที่อยู่ในมือท่านเวลานี้ จึงตั้งชื่อหนังสือว่า “มนตราอาเซียน” เพื่อสะท้อนความจริงคือ ไม่ว่าอาเซียนจะเปลี่ยน

แปลงไปตามเทคโนโลยีและเชิงนาฬิกาสักเพียงใด แต่รากของสังคม ผสมผสาน และจิตวิญญาณแห่งพหุวัฒนธรรมที่ยังลึก ทำให้อาเซียน ยังทรงเสน่ห์ ดั่งมีมนตรามัดตรึงใจผู้ไปเยือนไม่เสื่อมคลาย

เพราะนอกจากเนื้อหาจะเล่าเรื่องปูชนียสถานศักดิ์สิทธิ์ของชาว อาเซียนหลายแห่งแล้ว ผมยังตระหนักดีว่า การสัญจรรอนแรมไปใน อาเซียน ทำให้ผมมองเห็นความแตกต่างหลากหลาย ทั้งวัฒนธรรมการ แต่งกาย การนับถือศาสนา ภาษา และอาหารการกิน ซึ่งมาตรฐาน ความสวย ความงาม ความอ้ออวย มิได้มีมาตรฐานเดียว...อย่างที่เคย เข้าใจ

การเรียนรู้ท่ามกลางการเดินทาง เปิดประตูใจให้ยอมรับความ แตกต่างของชาวอาเซียน กระทั่งยอมรับว่าเราสามารถอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุขได้ หากเคารพในความ “ไม่เหมือน” กันและกัน ซึ่งวันนี้คือหัวใจ สำคัญของการสถาปนา “ประชาคมอาเซียน” ภายใต้คำขวัญ “**Unity on Diversity**”...เอกภาพบนความแตกต่างและหลากหลาย

นี่คือสาระสำคัญที่สุดที่ผมปรารถนาจะนำเสนอผ่านหนังสือเล่มนี้ ขอขอบคุณสำนักพิมพ์มติชน และท่านผู้อ่านที่ให้การสนับสนุน งานของผมเสมอมา

ด้วยคารวะ

ธีรภาพ โลหิตกุล

E-Mail: teeraparb108smile@gmail.com

Facebook: ธีรภาพ โลหิตกุล (Teeraparb Lohitkun)

มนตรา
อาเซียน

ทะเลสาบอินเล มนต์เสน่ห์รัฐฉาน (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

ลุ่มน้ำอิระวดี
เมียนมาร์ (พม่า)

ฟ้าลุ่มอิสระวัต

๒๐ ปีแห่งความทรงจำ

๑.

ภาพทั้งหมดที่ประกอบบทความนี้ มาจากภาพสไลด์ที่
ที่ระบุว่าเป็นฟิล์ม “Fuji” ถ่ายด้วยกล้อง Nikon รุ่น FE2 ระหว่างวันที่
๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๖ - ๕ มกราคม ๒๕๓๗ นั้นหมายความว่า นี่คือนภาพ
พม่าเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว ซึ่งเป็นครั้งแรกที่ผมได้ประทับใจกับความ
ทรงจำแรก ณ ลุ่มอิสระวัตแดนทอง

เป็น ๒๐ ปีที่ยังไม่มีกล้อง Digital ไม่มีเครือข่าย facebook ไม่มี
Ipad ไม่มี ฯลฯ หวังยามที่พม่ายังตกอยู่ใต้อำนาจเผด็จการทหาร ในใจ
ผมเวลานั้น ด้านหนึ่งเห็นใจชาวพม่า แต่อีกด้านหนึ่งยังมีอาจลิมเลือน
ภาพเซลยศึกชาวอุซุชยาที่ถูกทหารพม่าข่มเหงในสงครามคราวเสียกรุง
ถึงสองครั้งสองครา

ภาพแม่ทัพพม่าจอมโหดและกักขฬะ ในละครอิงประวัติศาสตร์
ชุด “ขุนศึก” ที่สวมบทโดย “สมจินต์ ธรรมทัต” นักพากย์ฝีปากเอกแห่ง
“ช่อง ๔ บางขุนพรหม” (หรือโมเดิร์นไนน์ทีวีในวันนี้) ยังตราตรึงในรอย

จำ เพราะยังทำให้เลือดรักชาติฉีดแรงทั่วสรรพางค์กายได้ทุกครั้งที่เขา
ปรากฏตัว มิพักต้องพูดถึงทองหุ้มเจดีย์ชเวดากอง ที่เจ็บจำฝังหัวมา
นานว่า...ก็ลอกทองของเราไป!

ที่ว่า เสี่ยงรำลือระเบิดไกลเรื่องความมั่งคั่งทางวัฒนธรรม ความ
มั่งคั่งทางวัฒนธรรม ความมีศรัทธาส่งในพุทธศาสนาของผู้คนใน
อาณาจักรที่เคยได้ชื่อว่า “ชนะทั้งสิบทิศ” ประจักษ์ชัดได้จากมหาเจดีย์
สีทองอร่าม อีกทั้งร่องรอยพระราชวังตระการตาตั้งปราสาทเทพนิยาย
ในจินตนาการ ก็ช่างเย้ายวนชวนให้ไปเยี่ยมเยือนยิ่งนัก

จำได้ดี...ว่าเคยอวดตัวกับฝรั่งนักท่องเที่ยวบนเส้นทางที่ผ่านพบ
ว่าไม่มีแดนใดในโลก จะมีเจดีย์อยู่ดาดดาเป็นอนันต์เท่าสุโขทัยบ้าน
ฉันอีกแล้ว แต่ปลันต้องอึ้ง เมื่อฝรั่งเปรยเบาๆ แบบถนอมน้ำใจ แต่
กลับรู้สึกว่ามันดังจนหูแทบดับว่า...แต่เจดีย์ที่พุกามในพม่าก็มีอยู่ไม่
น้อยนะ...

“ไม่น้อย” ที่ว่านั้น หมายถึงสมญานาม “แดนเจดีย์สี่พันองค์” ที่
ใครต่อใครยกให้ “พุกาม”!

๒.

รายการทัศนศึกษา ๘ เมืองใหญ่ของพม่าเป็นเวลา ๑๒
วันเต็ม โดยใช้รถเป็นพาหนะ ความร่วมมือกันระหว่างกระทรวงท่องเที่ยวพม่า
กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมอบหมายให้คุณดวงดาว สุวรรณรังษี บรรณาธิการอนุสาร *อสท.* ในเวลานั้น นำคณะนัก
เขียนและช่างภาพไปสำรวจประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิด แต่ปิดตัวเอง
จากโลกภายนอกมายาวนาน จึงเป็นรายการที่ทั้งเย้ายวนแต่ขัดแย้งใน
จิตใจเป็นที่สุด

ผมในฐานะนักเขียนสารคดีอิสระที่เคยประจำกองบรรณาธิการ
อนุสาร *อสท.* มาก่อน ใช้เวลาไม่นานในการตัดสินใจตอบรับคำชักชวน

เพราะความขัดแย้งจากปมแค้นในใจที่พม่าคือศัตรูทางประวัติศาสตร์
หมายเลขหนึ่ง กับความเขี้ยววนที่พม่าปิดตัวเองจากโลกภายนอกเน้น
สนิทมานานหลายทศวรรษ นำมาบวกลบคูณหารกันแล้วได้ผลลัพธ์ออก
มาว่า...ยิ่งแค้นยิ่งต้องไปเห็น ยิ่งปิดยิ่งต้องไปค้นหา

คณะสื่อมวลชนจากลุ่มเจ้าพระยา ผู้ปรารถนาจะเบิกฟ้าอิระวดี
กว่าสิบชีวิต สัญจรรอนแรมไปบนเส้นทางวงรอบอารยธรรมพม่า จาก
นครหลวงย่างกุ้ง (ในเวลานั้น) สู่มืองแปร พุกาม อมรปุระ มัณฑะเลย์
เมเมียว เมกทิลา กะลอ เฮโฮ อินเล ตองอู หงสาวดี แล้วคืนสู่ย่างกุ้ง
ก่อนกลับกรุงเทพฯ เพื่อนร่วมทางบางท่านพิสมัยภาชนะทองเหลือง
ทองแดง ในขณะที่ทางหลวงพม่าหลายสายยังไม่ได้รับการพัฒนา การ
เดินทางแต่ละวันจึงมีเสียงอิลังโคงเค็ง อิลังเค็งค่างของถั่วย ถึง กะละ-
มัง หม้อ ชับกล่อมเป็นที่สำราญบานใจ

แล้วยังนานวันในอดีตแดนศัตรู พวกเราโดยเฉพาะผม ก็ดูเหมือน
จะหลงลืมปมอะไรบางอย่างในจิตใจไปเสียสิ้น

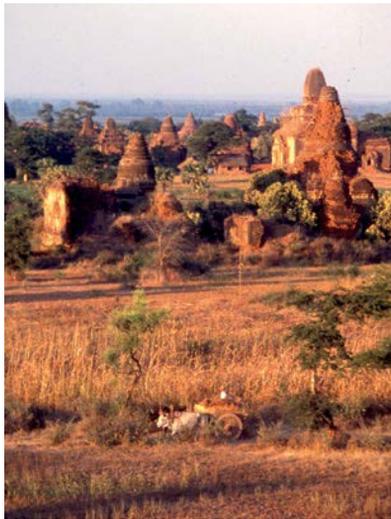
เพราะที่เมืองแปร เราพบผู้คนที่น่ารักด้วยโสร่งและผ้าถุงขึ้น
กรุ่นกลิ่นหอมแบ่งสมุนไพรรักษาผิว “ตะนะคา” บนใบหน้าเปื้อนรอย
ยิ้มอย่างเปี่ยมมิตรไมตรี ที่พุกามเราตะลึงกับทุ่งทะเลเจดีย์มากมายเกิน
กว่าที่คาดเดาเอาไว้ เราหลงไหลเสียงเกือกม้ากระทบพื้นระรื้นหู ชนิดที่
ไม่มีเสียงมอเตอร์ไซค์มาแทรกซึมแม้สักเดซิเบล

ที่มัณฑะเลย์ นอกจากนั่งอึ้งกับพิธีล้างพระพักตร์พระมหามัยมุนี
ที่เชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่ยังมีลมหายใจแล้ว เครื่องสำริดศิลปะเขมรที่
จัดแสดงไว้ข้างองค์พระ ยังช่วยเปิดตาอีกข้างที่ลืมปิดไว้เป็นเวลานาน
ว่าก่อนกรุงศรีอยุธยาจะถูกพม่าตีแตกยับเยิน ชาวสยามเคยกรีธาทัพไป
ตีโยธยาปุระ หรือนครธมอันเกรียงไกรของกัมพูชา แตกยับมาก่อนแล้ว

เพราะมีหลักฐานชัดเจนว่า เครื่องสำริดชุดนี้ถูกเจ้าสามพระยา
ยกจากกัมพูชามาไว้ที่กรุงศรีอยุธยาตั้งแต่ พ.ศ.๑๙๗๔ ก่อนบุเรงนองจะ
ได้อุทธยา แล้วย้ายมาตั้งที่หงสาวดีในปี ๒๑๑๒ จากนั้นก็ระหกระเหิน

> หลวงพ่อโต วัดขเวสันตอว์ เมืองแปะ (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

> ทุ่งเจดีย์แห่งอดีตราชธานีพุกาม (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

> มหาเจดีย์ชเวดากองเปล่งปลั่งอลังการทุกยามเย็น (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ. ๒๕๓๖)

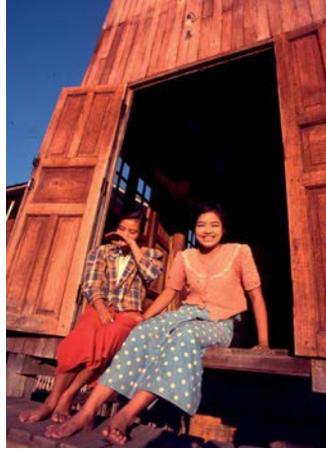
> พิธีล้างพระพักตร์พระมหามัธยมนี้ เมืองมัตตะ-
เลย์ (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

> ภาพที่พบเห็นจนคุ้นชิน ตั้งแต่ครั้งแรกที่สัมผัสแผ่นดินทอง แห่งลุ่มอิวระตี (ภาพสแกนจาก สไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

> แป้งสมุนไพรตะนะคา ไม่เคยห่างจากพวกแก้มสาวพม่า (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

> อากาเรเงินอายุอย่างเป็นทางการชาติของสาวชาวอินเล (ภาพสแกนจากสไลด์ พ.ศ.๒๕๓๖)

ไปไกลถึงแคว้นยะไข่ ก่อนจะมาตั้งแสดงที่มณฑลพะเยย์เมื่อราว ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา

บอกความจริงกับเราว่า การบุกตี ปล้นสะดม เผาเมือง กวาดต้อนผู้คน คือวิถีของสงครามสมัยโบราณ ที่แคว้นแคว้นในอดีตกระทำต่อกันเป็นธรรมดาโลก หากเรายังแค้นใคร ก็อย่ามมีใครที่ยังแค้นเราด้วย!

๓.

คืนวันต้อนรับปีใหม่ ๒๕๓๗ ความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ และชาติพันธุ์นักแจวเรือด้วยเท้า-ชาวอินตาแห่งทะเลสาบอินเล ทำให้พวกเราเริ่มหลงรักประเทศนี้ แล้วพร้อมใจกันจัดปาร์ตี้ “ราตรีวัฒนธรรมไทย-พม่า” โดยแปลงกายเป็นจะเต็ด มังตรา, ตะละแม่กุสุมา, จันทรา กับตัวละครประดามีในวรรณกรรมอมตะ “ผู้ชนะสิบทิศ” ของยาขอบ

โดยมีดวงดาราเต็มผืนฟ้า เป็นประจักษ์พยานยืนยันว่า...ฟ้าลุ่ม
อิระวดี คีนนี้มีแต่ดาว ส่องแสงแวววาว เต็มอะคล้าวสว่างไสว...อย่างที
บทเพลงของครูไศล ไกรเลิศ กล่าวไว้

ที่หงสาวดี แม้วันนี้จะไม่เกรียงไกรเท่าสมัยบุเรงนอง แต่เราได้
พบหลักฐานที่ “พระธาตุมุเตา” ว่ากษัตริย์มอญและพม่ามีธรรมเนียม
ถวายทองหนักเท่าพระองค์ (เป็นอย่างน้อย) มาห่อหุ้มพระเจดีย์ศักดิ์
สิทธิ์มานานนับพันปีแล้ว

ยิ่งพบหลักฐานเอกสารระบุว่า ก่อนกรุงศรีอยุธยาจะแตกทั้งสอง
ครั้ง เกิดเหตุจลาจลเผาเมืองกันก่อนนานนับเดือน ก็ยิ่งทำให้เราหลงลืม
ปมแค้นบางปมไปเสีย เมื่อได้ไปยืนตะลึงอยู่เบื้องหน้าแผ่นทองอันเรือง
รองสุกปลั่งอยู่รายรอบมหาเจดีย์ “ชเวดากอง” ที่ยากจะมีใครบอกได้ว่า
ทองเป็นต้นๆ นี้มาจากที่ใด

บอกได้เพียงว่า ตลอดเวลา ๑๒ วันในพม่า เราไม่เคยได้รับแม้
เพียงหางดาเชิงดูหมิ่นเหยียดหยามเราว่า...ฉันเคยตีบ้านแตกตั้งสอง
ครั้งสองครา เพราะมันเป็นอดีตที่ผ่านมาเนิ่นนานแล้ว ความเป็นจริงใน
วันนี้คือ ชาวพม่าชื่นชมในความเจริญก้าวหน้าของไทย ดูได้จากความ
นิยมสินค้าไทยที่แม้จะแพงกว่าแต่ก็คุ้มค่าทั้งคุณภาพและความคงทน

นอกจากนั้นคือ รอยยิ้มอันอบอุ่นอ่อนโยนของชาวพม่า ที่
สอนใจเราว่า ทุกชาติ ศาสนา ล้วนมีคนดีและคนเลว โดยเฉพาะ
ในภาวะสงคราม ทุกคนสามารถเป็นปีศาจร้ายได้พอๆ กัน แม้ว่า
ในภาวะปกติเขาจะมีศรัทธาส่งในศาสนาเพียงใดก็ตาม!

ขอบคุณการเดินทาง ที่ช่วยชำระล้างอวิชชาในใจเรา
ขอบคุณ ‘พม่า’ ที่ช่วยเปิดตาอีกข้างให้กระจ่างแจ้ง
ขอบคุณวิชาชีพสารคดี ที่ทำให้เราได้เรียนรู้ที่จะรักตนเอง
เท่าๆ กับรักคนอื่น

เจ็ดสิ่งศักดิ์สิทธิ์

สุดจิตศรัทธา พม่า-มอญ

พม่า ดินแดนแห่งเจดีย์ทองคำ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากมาย
เสียจนกระทั่งเคยมีฝรั่งบันทึกไว้อย่างทำทายเป็น...

“...พื้นที่ทั้งหมดเรียงรายไปด้วยเจดีย์ ทุกขนาดทุกรูปทรง พื้นดิน
ปกคลุมหนาแน่นด้วยซากปรักหักพังของศาสนสถาน จนกล่าวได้ว่าคุณ
ไม่สามารถขยับมือหรือเท้า โดยไม่สัมผัสสิ่งศักดิ์สิทธิ์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง...”

เขากล้าถึงขั้นที่จะลงความเห็นอย่างไม่เกรงใจใครว่า...

“...ในบรรดาเมืองที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในโลก ไม่ว่าจะเป็ดยุโรป-
ซาเรียม โรม เคียฟ พาราณสี ไม่มีเมืองใดที่มีวัดวาอารามอยู่มากมายเป็น
ที่เชิดหน้าชูตาของเมืองเท่าพุกาม...” (เซอร์ เจมส์ สก็อต, “The Burma,
His Life and Notions” พ.ศ.๒๔๒๕)

เพียงพุกามเมืองเดียว ประเพณีชาวอังกฤษยังพรรณนาไว้เช่น
นั้น ทว่ายังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อีกมากมายกระจายอยู่หลายเมืองในพม่า ซึ่ง
มิได้มีแต่พระธาตุหรือเจดีย์ หากยังรวมถึงพระพุทธรูปและก้อนหินศักดิ์
สิทธิ์ด้วย นับเป็น ๗ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวมอญ-พม่าศรัทธาสูงสุด หรือ ๗
มหาบูชาสถาน ที่ผู้ไปเยือนพึงได้ไปสักการบูชา

๑. มหาเจดีย์ชเวดากอง กรุงย่างกุ้ง

พุทธศักราช ๒๕๕๕ วาระครบรอบ ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รัฐบาลพม่าก็จัดงานฉลองใหญ่ในวาระครบรอบ ๒,๖๐๐ ปี แห่งการก่อสร้างมหาเจดีย์ชเวดากอง กรุงย่างกุ้งด้วยเช่นกัน โดยเชิญตัวแทนทุกศาสนาจากประเทศต่างๆ ทั่วโลกร่วมงานฉลองดังกล่าว

คณะกรรมการจัดงานอธิบายว่า ตามความเชื่อของชาวพม่า พระมหาเจดีย์องค์นี้สร้างขึ้นหลังพระพุทธเจ้าตรัสรู้เพียง ๑๐ เดือน อายุของชเวดากองจึงเท่ากับอายุปฏิทินชาวพุทธ คือ ๒,๖๐๐ ปี ในปี ๒๕๕๕ แต่ทั้งนี้หากพิจารณาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ที่ระบุว่าชนชาติมอญซึ่งตั้งถิ่นฐาน ณ ลุ่มอิระวดีตอนล่างมาก่อนชาวพม่า เป็นผู้มีจิตศรัทธาเริ่มต้นสร้างชเวดากอง ดังนั้น มหาเจดีย์ขององค์นี้จึงควรมีอายุราว ๑,๔๐๐-๑,๒๐๐ ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มอญเรืองอำนาจ

ทว่า ถึงแม้จะยังไม่สามารถชี้ชัดตัวเลขอายุที่แท้จริงได้ แต่ชเวดากองก็ถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดในจิตวิญญาณของชาวมอญ-พม่า และชาวพุทธอีกจำนวนมาก

การระบุอายุมหาเจดีย์องค์นี้ว่าเริ่มสร้างเมื่อ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้วมาจากพุทธตำนาน ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงเล่าไว้ในพระนิพนธ์ “เที่ยวเมืองพม่า” ว่า ตามคำมูลพุทธตำนานนั้น ภายหลังจากพระพุทธองค์ตรัสรู้ไม่นานนัก มีนายวาณิชสองพี่น้องชื่อ “ตปุสสะ” และ “ภัลลิกะ” แสดงความเลื่อมใส ถวายตัวเป็นปฐมอุบาสกในพระพุทธศาสนา ครั้นเมื่อจะลาจากก็กราบทูลขอให้พระพุทธองค์ประทานสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอนุสรณ์สำหรับบูชาพระพุทธคุณ พระพุทธองค์จึงเสวยพระเศียรได้พระเกศา ๘ เส้นประทานให้

เรื่องตามปฐมสมโพธิมีคำมูลเพียงเท่านี้ แต่ต่อมามหาเจดีย์ได้ผูกเรื่องเพิ่มเติมว่านายวาณิชสองคนนั้น ัญเชิญพระเกศาพระพุทธเจ้ามายังเมืองมอญมาขึ้นฝั่งที่เมืองตะเก็ง (หรือดากอง ปัจจุบันคือเมือง

ยางโก่ง หรือยางกุ้ง) แล้วสร้างพระเจดีย์บนยอดเนินแห่งเมืองตะเกิง สำหรับบรรจุพระเกศาไว้เรียกว่า “เจดีย์ชเวดากอง” หรือเจดีย์ทองแห่งเมืองตะเกิง

เล่าขานกันว่าระหว่างทางจากอินเดียขึ้น พระเกศาหายไป ๔ เส้น แต่เมื่อมาถึงเมืองตะเกิงก็กลับคืนมาดังเดิม โดยขณะเปิดหีบพระเกศา ได้เกิดลำแสงเปล่งประกายเจิดจ้าไปทั่วทั้งเมือง ทำให้คนตาบอดกลับมองเห็น คนหูหนวกกลับได้ยิน คนเป็นใบ้กลับพูดได้ คนพิการกลับหายเป็นปกติ แผ่นดินสะเทือนเลื่อนลั่น มีเพชรนิลจินดาตาดาราขงมา จากฟากฟ้า เป็นที่เลื่องลือในกฤษดาภิหาร

ไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่ารูปทรงเจดีย์เมื่อแรกสร้างเป็นเช่นไร เพียงเล่าขานกันว่าระยะแรกสูงเพียง ๒๗ ฟุต ต่อมามีการบูรณะและก่อสร้างเสริม ในระยะหลังหลายยุคหลายสมัย จากยุคมอญรุ่งเรือง จนถึงยุคที่ชาวพม่าขึ้นมาเป็นใหญ่ในลุ่มน้ำอิรวดีแทนที่มอญ กระทั่งองค์เจดีย์มีความสูงถึง ๓๒๖ ฟุตในปัจจุบัน แต่กระนั้นก็ยังรักษารูปลักษณะของเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ของชาวมอญไว้เช่นเดิม โดยมีเอกลักษณ์สำคัญคือส่วนฐานของเจดีย์ซึ่งเปรียบเสมือนปากระฆัง จะบานออกหรือขยายออกกว้างกว่าเจดีย์ทรงอื่นใด ในขณะที่ยอดเจดีย์จะสูงชะลูดแหลมพุ่งตรงขึ้นท้องฟ้า

อุปมาดั่ง “มनुษย์” ซึ่งแปลว่าผู้มีจิตใจสูงเพราะมีพุทธธรรมนำทางจะมีชีวิตที่ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท และมีจิตใจใฝ่กระทำความดี เพื่อมุ่งสู่นิพพาน คือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด แปลเป็นวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คือทำดีนอยู่บนฐานที่มั่นคง แต่จิตใจมุ่งตรงสู่สวรรค์

รอบองค์เจดีย์มีทองคำตีเป็นแผ่นขนาด ๑x๑ ฟุต หนา ๑ หุน โอบหุ้มอยู่คิดเป็นน้ำหนักถึง ๑๑ ตัน ซึ่งความเชื่อของคนไทยที่ว่าเป็นทองที่พม่าได้จากการตีกรุงศรีอยุธยาแตก เป็นสิ่งที่ยากแก่การพิสูจน์ แต่มีหลักฐานที่แน่ชัดตามพระราชพงศาวดารมอญและพม่าระบุว่า เป็น

โบราณราชประเพณีที่เมื่อกษัตริย์มอญและพม่าพระองค์ใดขึ้นครองราชย์
จักต้องถวายทองคำเจดีย์ชเวดากองอย่างน้อยเท่าน้ำหนักของพระ
องค์เอง บางพระองค์ถวายถึงสิบเท่าของน้ำหนัก

สุวรรณฉัตร หรือฉัตรทององค์ใหญ่บนยอดเจดีย์มีการเปลี่ยน
หลายครั้ง โดยเฉพาะเมื่อเกิดแผ่นดินไหวใน พ.ศ.๒๔๑๔ พระเจ้ามินดง
กษัตริย์พม่าทรงบริจาคพระราชทรัพย์เพื่อสร้างฉัตรใหม่ อันประดับ
ประดาด้วยเพชรพลอยอัญมณี คิดเป็นมูลค่ากว่า ๖๒,๐๐๐ ปอนด์ใน
สมัยนั้น ที่ยอดเจดีย์ประดับเพชรเม็ดใหญ่มีน้ำหนักถึง ๗๖.๖ กะรัต และ
ที่ขอบฉัตรประดับระฆังใบเล็กไว้ถึง ๕๐,๐๐๐ ใบ

รอบองค์พระเจดีย์เป็นลานกว้างที่รองรับแรงศรัทธาของพุทธ
ศาสนิกชนได้จำนวนมาก บริเวณทางขึ้นทั้งสี่ทิศจะมีวิหารโถงสร้าง
ด้วยเครื่องไม้หลังคาทรงปราสาท ปิดทองล่องชาดประดับกระจกทั้งหลัง
ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปประธาน สำหรับให้ประชาชนมากราบ
ไหว้บูชา ด้วยขามมอญและพม่าถือว่าการกราบไหว้บูชาเจดีย์ชเวดาก
องเป็นนิത്യ จะนำมาซึ่งบุญกุศล อันเป็นหนทางสู่การหลุดพ้นจากทุกข์
โศกโรคภัยทั้งมวล บ้างมานั่งทำสมาธิเจริญสติภาวนานับลูกประจำ
และบ้างก็มาเดินประทักษิณรอบองค์เจดีย์ จุดที่ชาวพม่านิยมนั่งไหว้
เพื่อขอพรจากองค์พระเจดีย์ คือบริเวณลานเจดีย์ทิศตะวันออกเฉียง
เหนือที่เรียกว่า “ลานสัมฤทธิ์ผล”

และเมื่อความมืดมาเยือนตั้งแต่ราวหกโมงเย็นเป็นต้นไป ประกาย
เพชร ๗๖.๖ กะรัตที่ยอดเจดีย์จะเปล่งประกายให้เห็นได้ด้วยตาเปล่า
เมื่อยืนในตำแหน่งที่ถูกต้อง จะเห็นประกายเพชรสีเงินวงตระการตา
และหากขยับเท้าจากจุดเดิมสัก ๑-๒ คืบ จะเห็นประกายเพชรสีเหลือง
แดง เขียว ส้ม ชมพู ตามหลักการตกกระทบของแสง โดยจุดที่เห็นชัด
ที่สุด คือลานด้านหลังระฆังมหาคันทธา ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ
องค์เจดีย์ ทั้งนี้ ตามคติของชาวล้านนา พระมหาเจดีย์ชเวดากองถือ
เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีมะเมีย

ชเวดากอง ศูนย์กลางจิตวิญญาณชาวมอญ-พม่า

> เพชร ๗๖.๖ กะรัต ที่ประดับ
ยอดองค์เจดีย์

> รอบองค์เจดีย์มีทองคำตีเป็นแผ่นขนาด ๑x๑ ฟุต หนา ๑ หุน โอบหุ้มอยู่โดยรอบ

> ฝากหัวใจไว้กับพระเกศาธาตุ

> ทำบุญด้วยการกวาดลานเจดีย์ทุก ๆ ๕ โมงเย็น

๒. เจดีย์โบตะทาว์น กรุงย่างกุ้ง

เจดีย์ขนาดเล็กริมฝั่งแม่น้ำย่างกุ้ง ลำน้ำสาขาของอิระวดี มีความสำคัญเป็น ๑ ในมหาบุษยสถานศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็น ๑ ในเกศาธาตุ หรือเจดีย์ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุส่วนเส้นพระเกศาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ที่สำคัญคือตามตำนานของชาวมอญ เชื่อว่าจุดที่ตั้งเจดีย์เป็นจุดที่พระเจ้าโอกะลาปะ กษัตริย์มอญทรงบัญชาให้นายทหารระดับแม่ทัพ นายกอง ๑,๐๐๐ นายตั้งแถวถวายสักการะแด่พระเกศาธาตุที่นายวาณิช สองพี่น้องอัญเชิญมาทางเรือ และมาขึ้นฝั่งเมืองตะเกิงหรือดากอง ณ บริเวณนี้ (ปัจจุบันคือกรุงย่างกุ้ง) จึงสร้างเจดีย์ไว้เป็นที่ระลึก พร้อมทั้งแบ่งพระพุทธรูป ๑ เส้นมาบรรจุไว้ ก่อนจะนำไปบรรจุในมหาเจดีย์ชเวดากอง และเจดีย์สำคัญองค์อื่นๆ โดยเฉลิมนามเจดีย์แห่งนี้ว่า “โบตะทาว์น” แปลว่าเจดีย์นายพลหรือแม่ทัพ ๑,๐๐๐ นาย เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในครั้งนั้น

โบตะทาว์นเป็นที่เคารพสักการะของชาวมอญและพม่าเรื่อยมา จนกระทั่งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๔๘๖ เครื่องบินฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดถล่มกองกำลังญี่ปุ่นในกรุงย่างกุ้ง ทำให้เจดีย์โบตะทาว์นองค์เดิมถูกทำลายพินาศ แต่ในระหว่างการบูรณะได้ค้นพบผอบทรงสถูปบรรจุพระเกศาธาตุและพระบรมสารีริกธาตุ ครั้นเมื่อเจดีย์โบตะทาว์นองค์ใหม่ สูง ๔๐ เมตร สร้างเสร็จใน พ.ศ.๒๕๙๖ จึงนำพระเกศาธาตุมาบรรจุในมณฑปครอบแก้วใส ประดิษฐาน ณ ใจกลางเจดีย์ และทำช่องทางให้พุทธศาสนิกชนเดินเข้าไปดูและสักการบูชาได้อย่างใกล้ชิด นับเป็นเจดีย์เดียวที่เปิดให้เห็นพระธาตุอย่างชัดเจน

นอกจากนั้นยังมีสิ่งที่น่าสนใจในอาณาบริเวณเจดีย์โบตะทาว์นคือ “นันทูพญา” พระพุทธรูปทองคำประดิษฐานในวิหารด้านขวา (เมื่อหันหน้าเข้าเจดีย์) เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่มีพุทธลักษณะงดงามตามประวัติว่าเคยประดิษฐานอยู่ในพระราชวังมณฑะเลย์ ครั้นเมื่อพม่า

ตกเป็นอาณานิคมอังกฤษในปี ๒๔๒๘ ก็ถูกเคลื่อนย้ายไปยังพิพิธภัณฑ
ถ้ำกักตาดำในอินเดีย จึงรอดพ้นจากระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรที่ถล่มวง
มณฑลทะเลย์ ใน พ.ศ.๒๔๘๘ ต่อมาพระพุทธรูปองค์นี้ถูกนำไปจัดแสดง
ที่พิพิธภัณฑที่วิกตอเรียและแอลเบิร์ต กรุงลอนดอน กระทั่งเมื่อพม่าได้
เอกราชในปี ๒๔๘๑ แล้ว พระพุทธรูปทองคำจึงกลับคืนสู่พม่าและนำมา
ประดิษฐาน ณ วิหารนี้

นอกจากนี้ยังมีศาลาริมแม่น้ำย่างกุ้ง (ด้านซ้ายของเจดีย์) ที่ประ
ดิษฐานรูปปั้น “โบโบยีนัด” ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ ผู้ชี้ทาง
ให้เรืออัญเชิญพระเกศาของนายวาณิชมุ่งตรงมาขึ้นฝั่งที่เมืองตะเก็ง
(หรือตากอง) รูปปั้นโบโบยีนัดจึงอยู่ในท่วงท่ากำลังยืนชี้ ปัจจุบันนัก
แสวงบุญจากหลายประเทศนิยมมากกราบไหว้บูชา ด้วยเชื่อว่าอธิษฐาน
ขอสิ่งใดแล้วจะสมปรารถนาทันใจ จึงเรียกขานกันว่า “เทพทันใจ” นอก
จากนั้นด้านข้างโบโบยีนัดยังมีรูปปั้นท้าวสักกะ (ตะจังมีง) ประมุขแห่ง
นัต และรูปปั้นนัตแห่งศิลปวิทยาการประทับนั่งบนหลังพญาหงส์ (คล้าย
เทพสุรัสวดีของฮินดู) รวมทั้งรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม

๓. มหาเจดีย์ชเวมอว์ดอว์ เมืองหงสาวดี

พุทธศักราช ๒๐๗๓ เมื่อชนชาติพม่ากลับมาเป็นปึกแผ่นอีกครั้ง
ที่เมืองตองอู หลังเคยยิ่งใหญ่ครั้งแรกที่อาณาจักรพุกาม เจ้าชายพม่า
องค์หนึ่งตัดสินใจเลือกพระมหาเจดีย์ชเวมอว์ดอว์ หรือมหาธาตุ
มูเตา เมืองหงสาวดี เป็นสถานที่ทำพิธีเจาะพระกรรณตามโบราณราช
ประเพณี ก่อนขึ้นครองราชบัลลังก์ ทั้งๆ ที่รู้ว่าหงสาวดีเวลานั้นเป็น
เมืองมอญ และทั้งๆ ที่ยามนั้นพระองค์เพิ่งจะมีพระชนมายุเพียง ๑๔
ชันษา

เล่าขานกันว่าพระองค์ตัดสินใจสรรหาธรรมา ๕๐๐ นายที่จะติดตามไป
ทำพิธี ด้วยวิธีจับตอกเล็บพิสูจน์ความกล้า ใครทนไม่ได้ให้ถอยไป จาก
นั้นก็บุกเข้าไปที่มหาธาตุโดยฝ่ายมอญนี้ก็ไม่ถึง กว่าจะส่งทหารมาปิด

ล้อมก็เมื่อพิธีใกล้จะเสร็จสิ้น สิ่งที่พระองค์ทำเมื่อได้รับแจ้งข่าวว่าถูกปิดล้อม คือตรัสว่า “เจาะรูให้ตี หูฉันสำคัญกว่ามอญ” จากนั้นก็นำทหารม้าฝ่าวงล้อม กลับสู่ตองอูอย่างตระหนง ก่อนขึ้นเถลิงราชย์ในนาม “พระเจ้าตะเบงชเวตตี้” หรือ “พระเจ้าสุวรรมเอกฉัตร” จากนั้นอีก ๘ ปีต่อมา ก็ทรงกรีธาทัพบุกยึดหงสาวดี แล้วย้ายราชธานีของราชวงศ์ตองอู มาอยู่ได้ร่มเงาพระมหาธาตุศักดิ์สิทธิ์สมพระราชหฤทัย

ด้วยเป็นที่เลื่องลือมานานว่า ชเวมอดอว์คือหนึ่งในมหาบุรุษสถานแห่งดินแดนสุวรรณภูมิ ในฐานะที่เป็น “เกศธาตุ” หรือเจดีย์บรรจุพระเกศธาตุแห่งองค์พระศาสดา คู่เคียงกับมหาเจดีย์ชเวดากอง แต่ด้วยเหตุที่มีความสูงถึง ๓๗๗ ฟุต (สูงกว่าชเวดากอง ๕๑ ฟุต) ทำให้เกิดคำร่ำลือว่าสูงขนาดต้องแหงนหน้ามองจนจมูกร้อนเพราะถูกแดดเผา จึงได้ชื่อในภาษามอญว่า “โมตาว” (สำเนียงไทยว่า “มูเตา”) แปลว่า “จมูกร้อน” ควบคู่กับนาม “ชเวมอดอว์” ซึ่งแปลว่า “มหาเจดีย์พระพุทธเจ้าทองคำ”

สอดคล้องกับพุทธตำนานที่ว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดสัตว์ตั้งแต่ครั้งที่บริเวณนี้ยังเป็นทะเล แล้วทอดพระเนตรเห็นหงส์ทองป้อนปีกกระทำสักการะ จึงทรงมีพุทธทำนายว่าอนาคตจะมีกษัตริย์ผู้ทรงธรรมมาตั้งเมืองที่เรือน้ด้วยพุทธศาสนาที่นี่ ซึ่งได้ชื่อว่า “หงสาวดี” หรือ “หानดาวดี” ชนชาติมอญจึงถือเอาหงส์เป็นสัญลักษณ์

มหาธาตุมูเตาส่งตั้งตั้งแต่สมัยมอญเรืองอำนาจ ณ สุพรรณมฤดีหรือเมืองสะเทิม เมื่อ ๑,๒๐๐ ปีก่อน ขณะที่หงสาวดีเป็นเพียงเมืองท่า ทว่า พระราชามอญเสด็จมาสักการะและปฏิสังขรณ์พระธาตุเรื่อยมากระทั่งถึงแผ่นดินพญาอยู่ พ.ศ.๑๙๐๘ ราชธานีมอญจึงย้ายมาที่หงสาวดี จากนั้นในสมัยพระเจ้าราชาดารีต (ไทยเรียก “ราชาธิราช”) ทรงบรรจุพระเขี้ยวแก้วเพิ่มไปในองค์พระธาตุ ทรงถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ๑,๐๐๐ รูปเป็นเวลา ๗ วัน และเริ่มราชประเพณีถวายทองหนักเท่าพระ